

Методика економічного обґрунтування витрат в логістичному управлінні дорожнього господарства регіону

Зяйлик М.Ф., к.е.н., доцент

Вівчар О.І., аспірант

Тернопільський державний технічний університет ім.І.Пулюя

Розглянуті актуальні питання удосконалення дорожнього господарства регіону за рахунок застосування логістичного підходу в процесах дослідження та організації управління витратами та досліджено методику розрахунку логістичних витрат підприємства та проаналізовано чинники, що впливають на їх величину.

The actual questions of improvement of travelling economy of region are considered due to application of logistic approach in the processes of research and organization of management charges and explored method of calculation of logistic charges of enterprise and factors which influence on their size are analysed.

Функціонування логістичної системи управління економічною діяльністю підприємства породжує виникнення та формування навколо нього певного витратного механізму, який акумулює в собі витрати на управління закупівлями, замовленнями, запасами, складським і виробничим технологічними процесами, збутовою діяльністю тощо. Цей далеко не повний перелік витрат вимагає від логістичної системи ефективності. У забезпеченні ефективності функціонування логістичної системи та виявлення факторів, які позитивно впливають на дієвість логістичних операцій, важливу роль відіграє аналіз і контроль логістичної діяльності, а, отже, і логістичних витрат.

Базою для формування витрат є ресурсний склад виробничої системи, а витрати всіх видів ресурсів, які здійснюються під час операційної (основної) діяльності підприємства, в свою чергу, є категорією, яка об'єднує формування та використання ресурсів виробничої системи. Враховуючи характер ресурсного складу, який є необхідним для виробничого процесу, та пов'язаних з його створенням витрат, слід з'ясувати ступінь його однорідності, умови використання та перетворення в готовий продукт чи послуги.

Враховуючи логіку виробництва, можна зробити висновок, що витрати ресурсу у загальному їх розумінні складаються з двох частин: по-перше, витрат на придбання окремого виду ресурсу, його всебічну підготовку до використання у виробничому процесі, і по-друге, витрат самого ресурсу під час підготовки виробництва, власне виробництва та реалізації готової продукції. Перша частина є капітальними витратами (у більшості випадків) або витратами, які пов'язані з вирішенням стратегічних завдань підприємства. До них належать: витрати на придбання основних засобів та нематеріальних активів, науково-дослідні роботи тощо. Друга частина є поточними витратами підприємства, які пов'язані із вирішенням його тактичних завдань. Втягнуті у виробничий процес, капітальні витрати перетворюються у поточні поступово, із використанням об'єкта, у який вони були вкладені [4]. Сумарні логістичні витрати (Λ) на практиці пропонують розраховувати за наступною формулою, яка передбачає їх групування та розрахунок за логістичними процесами та операціями [5]:

$$\Lambda = V_{tr} + BPP + Z + I + O + PVZ + P, \quad (1)$$

де V_{tr} - витрати на транспортування, грн.; BPP – витрати на вантажувально-розвантажувальні роботи, грн.; Z – витрати на складування та зберігання запасів, грн.; I – витрати на управління інформаційними потоками, грн.; O – витрати на організацію логістичної діяльності підприємства, грн.; PVZ – витрати на підготовку і виконання замовлень, грн.; P - інші витрати, пов'язані з виконанням логістичних операцій, грн.

Досліджуючи ДП “Тернопільський автодор” основним завдання якого є здійснення управління автомобільними дорогами загального користування, організація будівництва, ремонту та утримання цих доріг, була прослідкована тенденція логістичних витрат на утримання доріг Тернопільської області (таблиці 1, рисунок 1).

На величину логістичних витрат впливають чинники, які можна поділити на внутрішні (обсяги діяльності підприємства; ступінь складності його асортиментної структури та структури використання матеріалів; виробнича структура; величина запасів; фінансовий стан тощо) та зовнішні (рівень цін на ринку на логістичні послуги, отримані ззовні; вартість зовнішніх кредитів, залучених для фінансування логістичної діяльності підприємства; рівень оподаткування; ставка амортизації основних фондів; величина нарахувань на заробітну плату). Вони є часто пов'язані між собою прямо або непрямо.

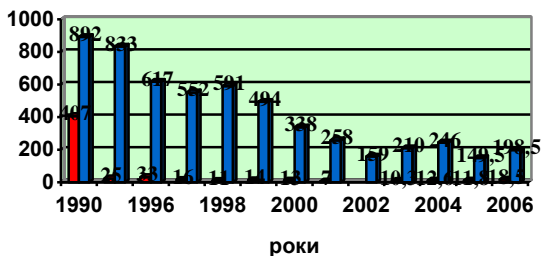
Таблиця 1 - Динаміка щорічних логістичних витрат на будівництво та ремонт автомобільних доріг Тернопільської області

Роки	Будівництво і реконструкція		Капітальний ремонт, удосконалений		Капітальний ремонт, полегшений	
	км	Витрати, млн.грн	км	Витрати, млн.грн	км	Витрати, млн.грн
1990*	64	8,2	407	26,7	892	5,9
1995*	7	36,5	25	249,6	833	466,2
1996	3	1,2	33	2,2	617	5,8
1997	-	0,1	16	1,2	552	5,3
1998	-	0,4	11	1,3	591	7,8
1999	-	0,6	14	2,4	494	8,6
2000	-	0,7	13	2,8	338	9,5
2001	2,3	2,6	7	1,2	258	8,6
2002	2,5	1,0	-	0,3	159	8,0
2003**	1,7	3,0	10,3	4,1	210	14,7
2004	-	5,7	12,6	13,8	246	20,8
2005	-	3,7	11,8	14,0	149,5	24,0
2006	6,3	5,9	18,5	17,8	198,5	29,2

Примітка:

* витрати на будівництво і ремонти подані у млн. карбованців,

** відповідно до нової класифікації видів робіт – капітальний ремонт замінений на капітальний удосконалений, а середній ремонт – на капітальний полегшений

■ Капітальний ремонт удосконалений ■ Капітальний ремонт полегшений

Рисунок 1 – Обсяги по капітальних ремонтах за 1990-2006рр., км. ДП “Тернопільський автодор”

В процесі реалізації логістичних функцій використання системного аналізу може передбачати як просту за складністю операцію, так і виконуватися на глобальному рівні щодо перебудови всієї логістичної системи витрат підприємства, галузі, регіону й ін. Для досягнення позитивних наслідків в організації внутрішньологістичного системного аналізу витрат підприємствам, які приділяють логістиці належну увагу, доцільно мати в своєму штаті працівників, котрі би займалися питаннями організації та проведення системного аналізу.

Підприємства можуть користуватися також послугами сторонніх консультантів із питань системного аналізу, апелюючи таким чином до більшої їх об'єктивності.

Однак, на практиці дуже часто виникають питання. На що роботи наголос при виконанні логістичного системного аналізу? Відповідь, на це важливе та аргументоване запитання є найскладнішою частиною завдання, адже глибина системного аналізу залежить від такого компонента, як виділена фірмою на проведення аналізу сума коштів, і від фантазії та професіоналізму виконавця-аналітика. Проведення системного аналізу вимагає не тільки здійснення конкретних аналітичних процедур, а й врахування таких факторів:

- вплив різних чинників бізнес-функцій на логістичні витрати;
- можливість компромісів серед цілей із певними протиріччями;
- існування в кожній логістичній системі унікальних (властивих тільки їй) бізнес-проблем, які спричиняють додаткові витрати;
- важливість кількісного аналізу для прийняття обґрунтованих рішень.

Мусимо визнати, що на практиці переважно виникають труднощі в питаннях одночасного аналізу всіх аспектів функціонування витратного механізму логістики. У багатьох випадках буває достатньо піддати частковому аналізу ту чи іншу окрему складову логістики, але одержаний за допомогою методики цього аналізу результат матиме певний обмежений характер, не властивий усім іншим функціям і логістичним операціям. Разом із цим частковий системний аналіз є складовою ланкою системного аналізу, що сприяє розумінню функціонування всієї системи.

Отже, розглянуті методи з широкого арсеналу, якими володіє економічний аналіз, сприяють пошуку найоптимальніших логістичних рішень стосовно пошуку резервів мінімізації витрат на логістику, що в кінцевому підсумку позитивно впливає на фінансово-

господарську діяльність підприємства загалом і в решті-решт виправдовує утримання на підприємстві логістичної структури.

Логістичні витрати займають важливе місце серед фінансово-економічних показників підприємств. Наявність достовірної інформації про логістичні витрати, чіткий порядок їх відображення в кінцевих результатах створюють дієві стимули до ефективної діяльності.

При вирішенні проблем раціоналізації логістичної діяльності важливе значення має виявлення корисності процесів, операцій і функцій, які становлять її суть, та пов'язаних з їм витрат. Стратегічна система обліку логістичних витрат на продукцію повинна постійно переглядати, які види діяльності дійсно додають вартість для споживача і як здійснювати ці види діяльності з максимальною ефективністю.

Запропоновані рекомендації з розрахунку логістичних витрат дають змогу приймати науково обґрунтовані рішення з таких питань:

- контроль за поточними логістичними витратами;
- створення бази даних для планування логістичних витрат;
- оперативне управління логістикою;
- розробка цінової політики.

Література

1. Крикавський Є. В. Логістика: Навч. посібник. - Львів: Вид-во держ. університету "Львівська політехніка", 1999. - 264 с.
2. Логистика: зффективность и риски внешнеэкономических операций / Захаров К. В., Цыганок А. В., Бочарников В. П., Захаров Ф. К. - К.: ИНЖС, 2001. - 237 с.
3. Пономарьова Ю. В. Логістика: Навч. посібник. - К.: Центр навч. літ-ри, 2003.-192
4. Тарасенко С.І., Караван Н.А. Використання логістичного підходу в управлінні витратами підприємства // Логістика. Вісник національного університету "Львівська політехніка" №472.-2003р.
5. Карий О.І. Методика розрахунку логістичних витрат // Логістика. Вісник національного університету "Львівська політехніка" №469.-2003р.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ:

Прізвище: Вівчар

Ім'я: Оксана

По батькові: Іванівна

Посада: аспірант

Організація: Тернопільський державний технічний університет
ім.І.Пулюя

Поштова адреса: 46027 м.Тернопіль, вул.С.Будного 32-105

Телефон: 80978307717, 8(0352)530851

E-mail:oksana-vivchar@mail.ru

Прізвище: Зяйлик

Ім'я: Марія

По батькові: Федорівна

Кандидат економічних наук, доцент ; кафедра менеджменту у
виробничій сфері Тернопільського державного технічного
університету ім. І. Пулюя

Моб. телефон 80965052404

Дом. телефон 8(0352) 523321